

ψύχω

ψυχή

Amor a Psýché od Antonia Canovy z roku 1793.

Termín “emoce” byl vytvořen z latinského “motio”, což znamená pohyb, neklid, vášeň, vzrušení.

Emoce ovšem stejně jako ostatní psychické projevy nelze chápat jako izolovaný, ostře ohraničený fenomén, nýbrž jen jako relativně samostatnou integrální součást v podstatě nedílného komplexu psychiky

EMOCE

Emoce - je možná definice?

„...každý ví, co je to emoce,
dokud ho nepožádáte, aby podal definici“

Beverly Fehr a James Russel

EMOCE

Emoce - je možná definice?

Emoce jsou prožívány jako zvláštní duševní stav, někdy doprovázený nebo následovaný tělesnými změnami, výrazy, chováním.

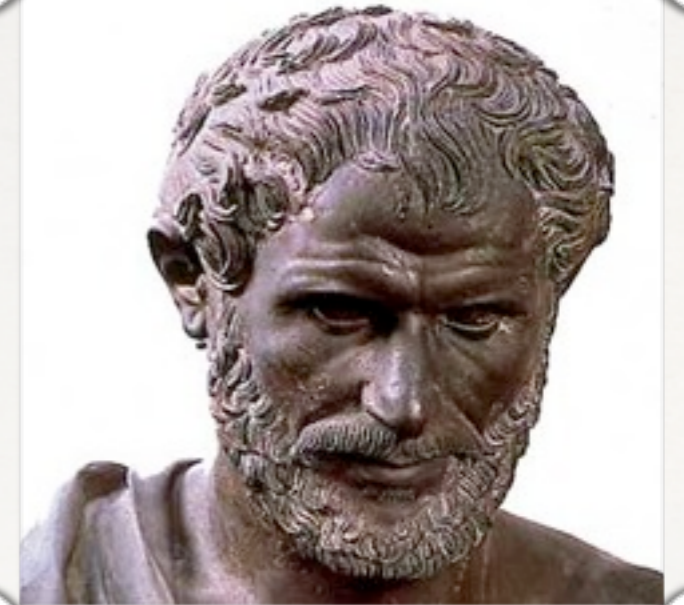
EMOCE

Emoce - je možná definice?

Emoce jsou procesy, které navozují, udržují, mění nebo ukončují vztahy mezi člověkem a jeho prostředím; tyto vztahy se týkají věcí pro člověka důležitých.

Aristotelés

(384 př.n.l - 322 př.n.l)

- Podává výstižný popis emočních stavů.
- Mezi afekty počítá všechny jevy, které se vyznačují kvalitou libosti a nelibosti.
- Příklad pozdějšímu vytýčení libosti a nelibosti jako základních polárních kvalit emocí

Stoikové

- radost

- žal

(ve vztahu k současnosti)

- touha

- strach

(zaměřené k budoucímu
prožívání)

René Descartes

(1596 – 1650)

Deskriptivní přístup

6 druhů vášní:

1. radost
2. smutek
3. touhu
4. údiv
5. lásku
6. nenávisť

Od nich však odvozuje asi 40 vášní

Baruch Spinoza

(1632 - 1677)

jen 3 základní afekty: 1. radost
2. smutek
3. touhu

Od nich však odvozuje ještě více afektů než
Descartes

velkou pozornost věnoval jevům, které budou
později označeny jako **přesunutí** a **iradiace** afektu.

Johannes Nikolaus Tetens

(1736 – 1807)

Teprve v roce 1777 rozdělil Tetens psychické projevy na rozum, vůli a city. Do té doby byly emoce řazeny k jiným duševním procesům, především ke gnostickým pochodům a volní činnosti.

JOHN NICHOLAS TETENS

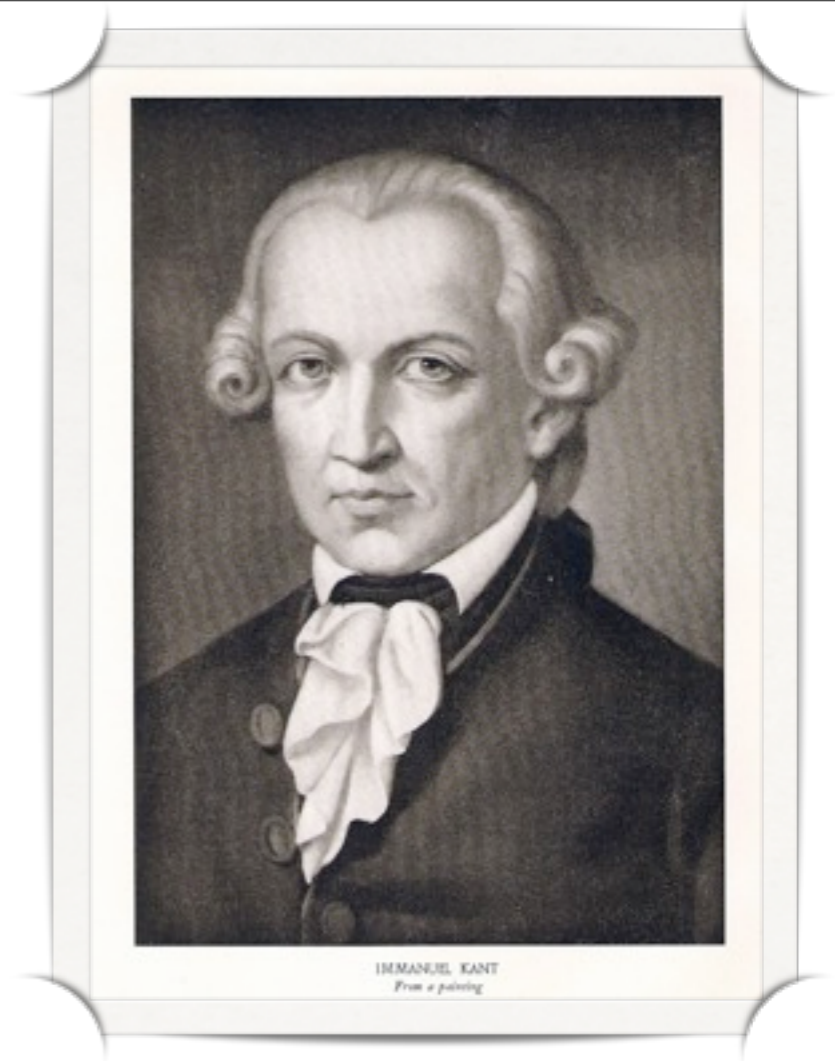
Immanuel Kant

(1724 - 1804)

Pokusil se diferencovat
pocity, afekty a vášně.

Významnější je jeho
rozdělení afektů do
dvou skupin:

1. **Afekty stenické**, aktivizující, mobilizující k činnosti
2. **Afekty astenické**, tlumící aktivitu, demobilizující

Wilhelm Maximilian Wundt

(1832 - 1920)

napětí - uvolnění

vzrušení - uklidnění

libost - nelibost

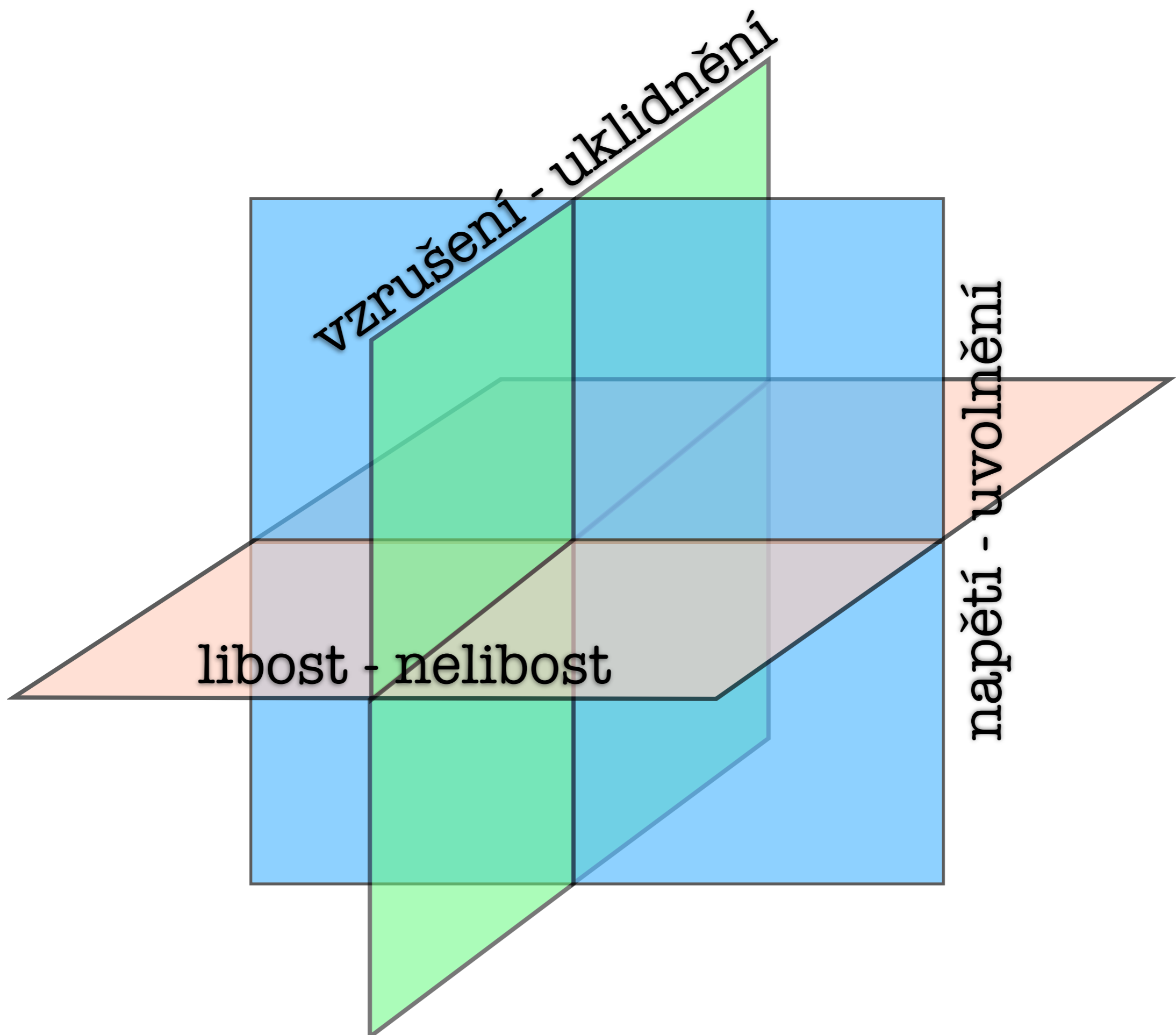
Libost a nelibost jsou dány intenzitou podráždění.

(úměrně silné podráždění vyvolá libost, příliš silné a příliš slabé nelibost)

Vzrušení a uklidnění závisí na kvalitě podráždění.

Napětí a uvolnění pak vzniká vlivem časového faktoru při podráždění.

(napětí je způsobeno dlouhým čekáním a jeho zakončení vede k pocitu uvolnění)

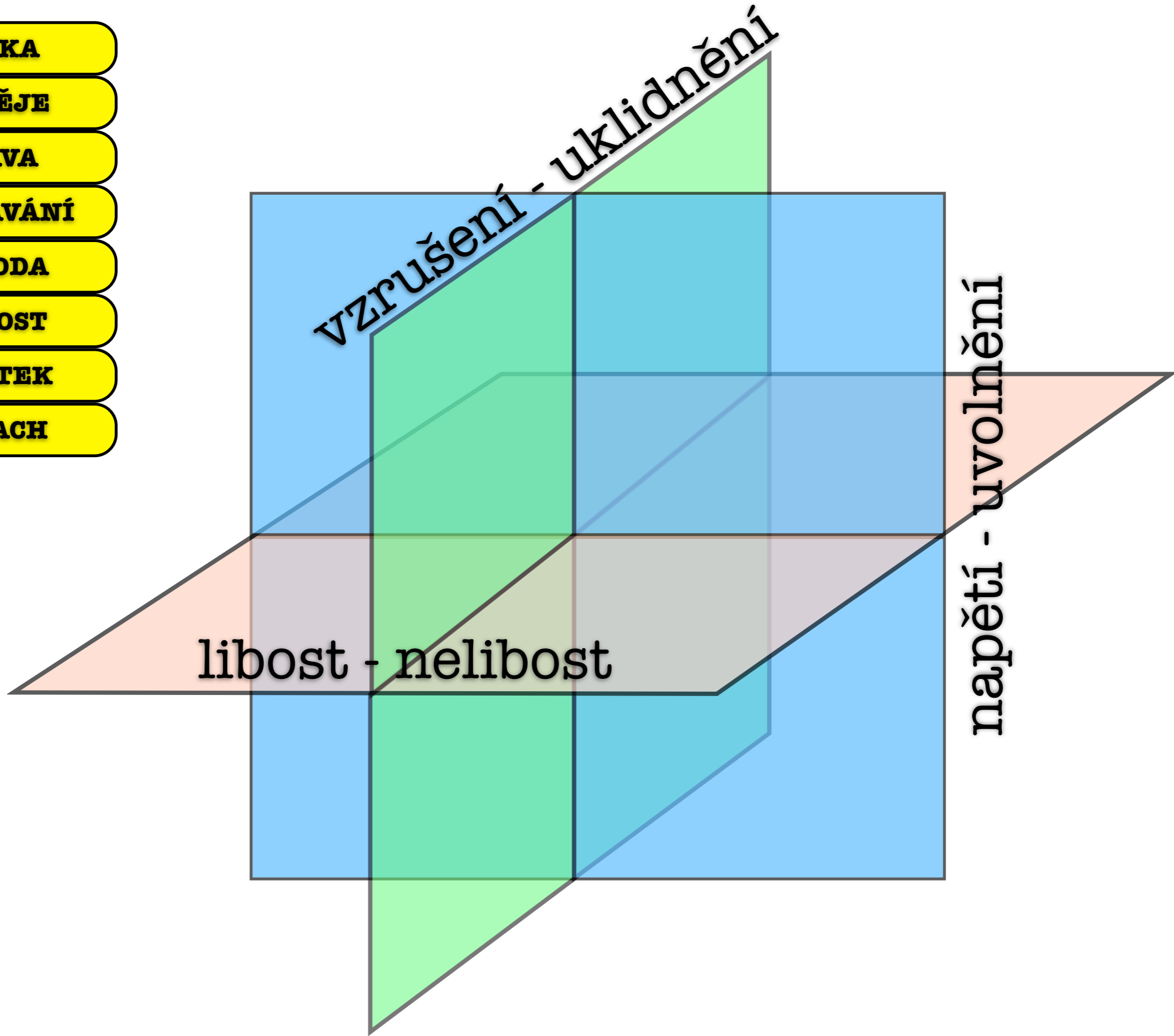

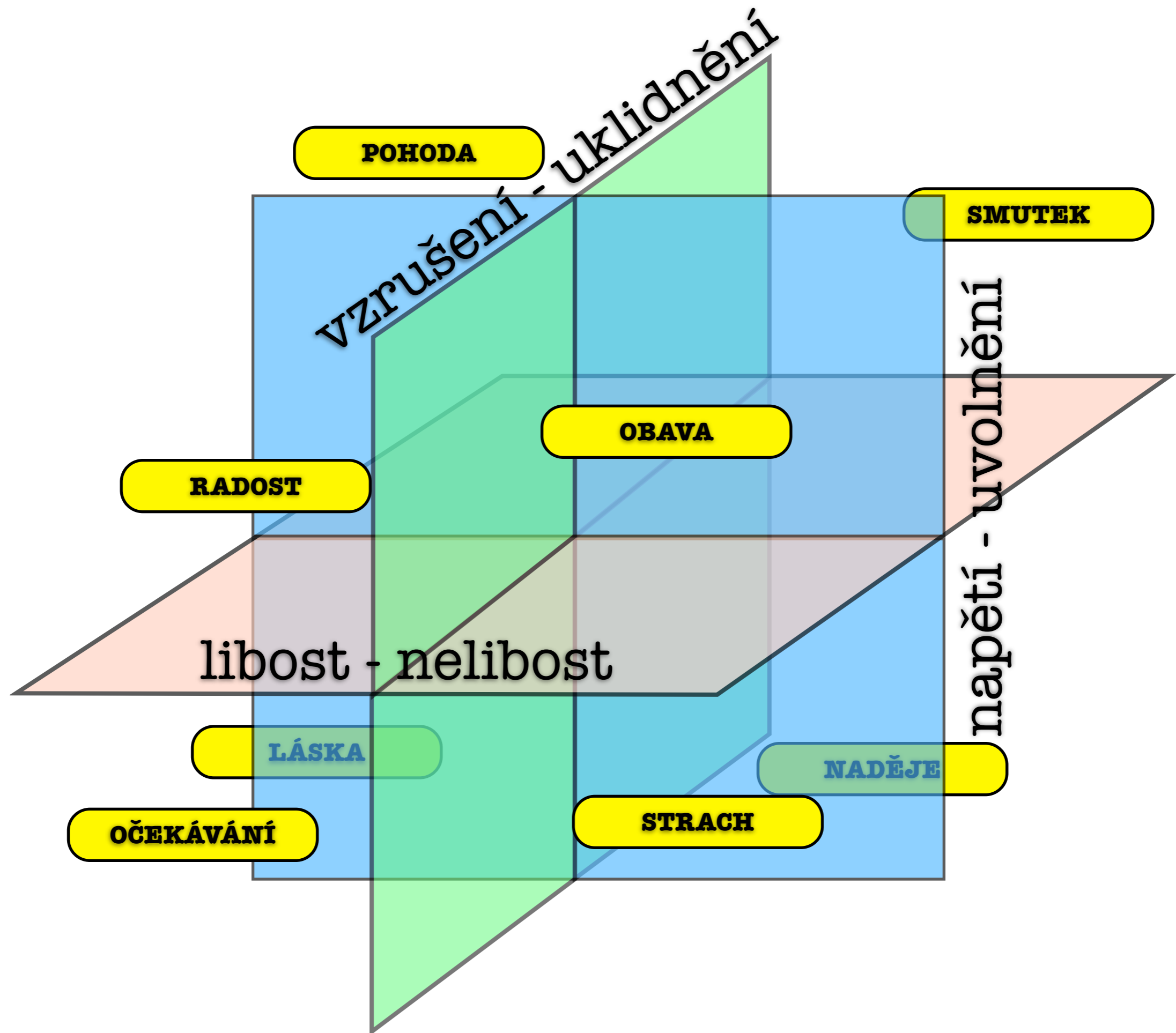
vzrušení - uklidnění

libost - nelibost

napětí - uvolnění

- LÁSKA**
- NADĚJE**
- OBAVA**
- OČEKÁVÁNÍ**
- POHODA**
- RADOST**
- SMUTEK**
- STRACH**

Klasifikace emocí

pojmy: emoce a city

emoce

obsahuje vnitřní
“pocitovou” složku

a

příslušné fyziologické
dění ...

city

obsahuje pouze vnitřní
“pocitovou, zážitkovou”
složku

Někteří autoři považují toto dělení za umělé a považují pojmy emoce a city za synonyma

Klasifikace emocí

Třídění emocí dle síly a časového průběhu

AFEKTY

- prudké emoční reakce rychle začínají, relativně brzy odeznívají
- mají výrazné zevní projevy

Afekt jsou na prvním místě vyvolány situacemi, které znamenají náhlý zisk, ohrožení nebo ztrátu pro individuum důležité hodnoty

Klasifikace emocí

Třídění emocí dle síly a časového průběhu

NÁLADY

- poměrně dlouhodobé, proti afektům méně intenzivní emoční stavy
- nevyjadřují prožívání určitého stavu ke konkrétnímu předmětu, nýbrž jsou zaměřeny nespecificky, generalizovaně
- představují trvalejší dispozice k emočním projevům souhlasného smyslu

Klasifikace emocí

Třídění emocí z hlediska
fylogenetického a ontogenetického

Jako jeden z prvních třídil emoce na nižší a vyšší H.Höfding (1843-1931)

- **nižší emoce** jsou nejčastěji charakterizovány jako emoce vázané na vitální oblast a vyskytují se i u zvířat
- **vyšší emoce** jsou specificky lidské, společensky podmíněné, jsou podmíněny rozvojem nejvyšších intelektuálních funkcí člověka

NIŽŠÍ EMOCE

- emoční prožitky vznikající na bázi instinktivních projevů (příjem potravy, obrana před ohrožením, uspokojování sexuálního pudu)
- emoční zabarvení - nejelementárnější prožitky ne/libosti (určité barvy, zvuky, vůně pocítujeme jako libé, jiné jako nelibé)
- pocity libosti a nelibosti doprovázející tělové počitky a tělové vjemy (pocity hladu, žízně, sytosti, únavy ...)

VYŠŠÍ EMOCE

1. **Estetické**

mají jako své základní polární prožitkové kvality prožitek krásy a prožitek ošklivosti (ovlivnění vrozenými dispozicemi z větší části však společenský vliv)

2. **Intelektuální (logické)**

vznikají v průběhu intelektuální činnosti lidí (jsou charakterizovány jako radost, uspokojení nebo naopak zklamání a nespokojenost s výsledky dané činnosti)

3. **Etické (morální, mravní, sociální)**

jsou motivovány společenskými potřebami a zájmy. Velmi vázané na kulturu a v rámci společenských skupin (ras, národů, tříd atd.) mohou být značně rozdílné (patří sem i láska, přátelství, soucit i skupina tzv. náboženských citů)

citové vztahy

jsou to citové komplexy tvořené různými emočními kvalitami, vztahující se k určitým předmětům či spíše osobám

pojetí G. Kafky: existence 4 “pra-afektů” vyjadřující základní pohybové relace subjektu k objektu

1. “sem s tebou ke mně” (dychtivost)
2. “ pryč s tebou ode mne” (odpor, hněv)
3. “ pryč se mnou od tebe” (strach)
4. “sem se mnou k tobě” (láska)

citové vztahy

emoce je přechodná, citový vztah
(sentiment) je “setrvávající
struktura” W. McDougall

citové vztahy jsou “celé soustavy,
které jsou sjednocovány svým
předmětem, ale také některými
opakujícími se společenskými
citovými reakcemi na něj”; proto v
nich mohou být obsaženy i dočasné
protiklady V. Tardy

Sociální modifikace expresivní složky emocí

1. maskování

skrývání pravých pocitů

2. modulace

úsilí o zvýraznění či zmírnění výrazu skutečných emocí

3. simulace

předstírání emocí, které necítíme

emoční projevy

- subjektivní prožitkové složky
- objektivní složky
  - vegetativní projevy
  - motorika
  - vokální projevy
  - endokrinní změny
  - elektrofyzilogie změny

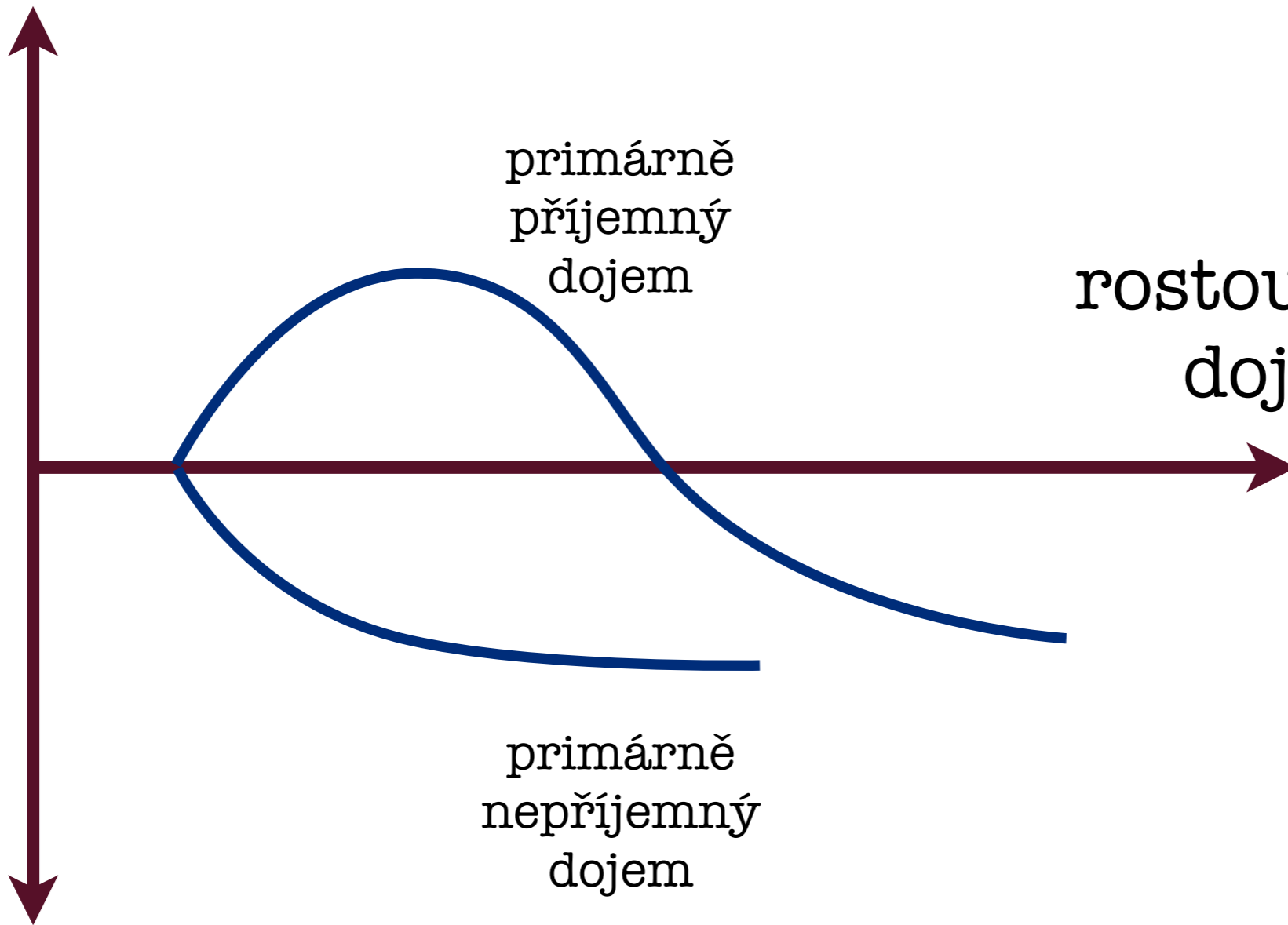
libost

nelibost

primárně
příjemný
dojem

primárně
nepříjemný
dojem

rostoucí síla
dojmu

Citové dispozice

- trvalá základna citového prožívání
- funkční citová dispozice je v psychologii označována výrazem temperament

libost	nelibost	
sangvinik	cholерik	vzrušení
flegmatik	melancholik	uklidnění

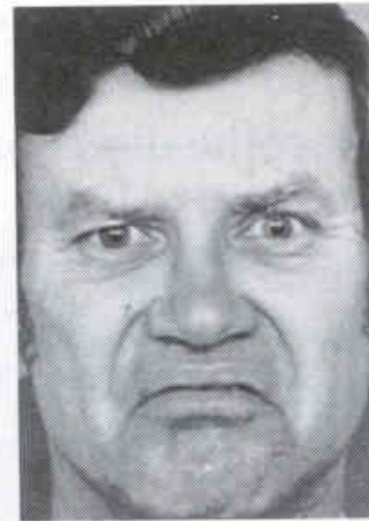
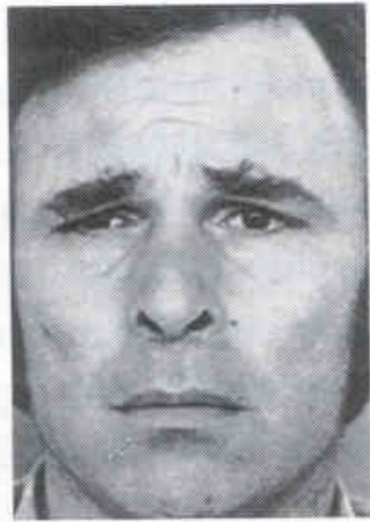
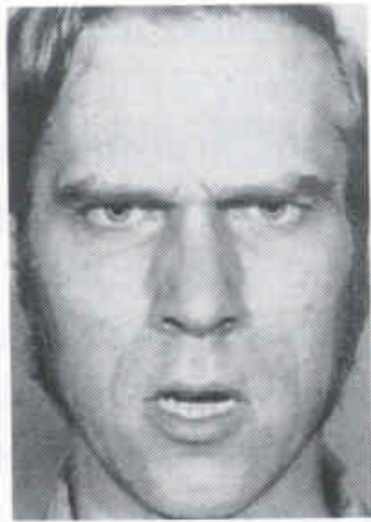
Funkce emoce

1. emoce dezorganizují psychickou i somatickou činnost organismu
2. emoce hrají důležitou organizační roli v průběhu psychické i fyziologické činnosti organismu
3. emoce jsou “dožívající atavismy, jsou to rudimenty kdysi účelných reakcí”

definice citu/emoce

Cit nemůže být pro svou jednoduchost definován, nýbrž jen popsán a od ostatních duševních jevů odlišen. City nenáleží k tzv. předmětnému vědomí, není v nich žádného poukazu k vnějšimu skutečnu jako ve vjemech, představách, myšlenkách, chtění, nýbrž mají subjektivní charakter, prožíváme je jako vědomí stavu vlastního já.

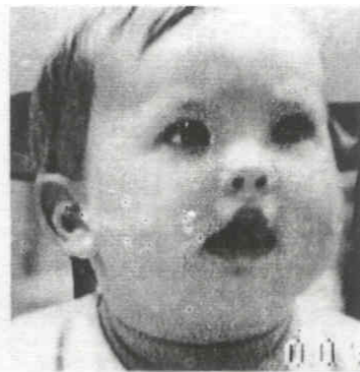
F. Kratina

(a)

(b)

(c)

(h)

(d)

(e)

(f)

(g)